

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทยเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ประสบการณ์ จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ การคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้า นอกจากนี้ภาษาไทยยังเป็นสื่อที่แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ด้านวัฒนธรรม ประเพณี โดยบันทึกไว้เป็นวรรณคดีและวรรณกรรมอันล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้สืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กรมวิชาการ. 2545 : 3) ด้วยความสำคัญดังกล่าวจึงได้มีการพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยที่เน้นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพและการใช้ภาษาในการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต เน้นการสอนภาษาไทยในฐานะเครื่องมือของการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองสามารถนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง ครูต้องจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้คิดเป็นทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 24)

การอ่านหนังสือเป็นประจำจะทำให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง หากผู้อ่านรู้จักเลือกหนังสือวิธีอ่านทั้งอ่านออกและอ่านเป็น สามารถเข้าใจเรื่องที่อ่านและรู้จักการคิดวิเคราะห์ในสิ่งที่อ่านได้อย่างถูกต้อง (วัชรวิ นุรณสิงห์ และนิรมล ศตวุฒิ. 2542 : 9) การอ่านนับว่าเป็นทักษะที่สำคัญที่จำเป็นต่องานและต้องฝึกฝนทักษะที่สำคัญให้กับผู้เรียนเป็นอย่างมากเนื่องจากการอ่านเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สามารถทำให้ผู้อ่านสร้างความหมายหรือพัฒนาการวิเคราะห์ตีความในระหว่างที่อ่านผู้อ่านจะต้องรู้หัวข้อเรื่องหรือจุดประสงค์การอ่านและจะต้องใช้ประสบการณ์เดิมที่เป็นประสบการณ์พื้นฐานของผู้อ่านทำความเข้าใจกับเรื่องที่อ่านด้วย ดังนั้นการสอนอ่านจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างหลากหลายความสำเร็จของการสอนอ่านมิใช่สามารถทำให้นักเรียนสนใจการอ่านเพียงชั่วครู่ชั่วยามเท่านั้น แต่อยู่ที่การช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการอ่านและเกิดนิสัยรักการอ่านอย่างต่อเนื่องซึ่งผู้เรียนต้องนำความรู้เหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ได้ตลอดชีวิต (กรมวิชาการ . 2545 : 190) จึงควรมีการปรับปรุงการเรียนการสอนใหม่ โดยเน้นการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การอ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลจึงจะส่งผลให้เด็กสามารถนำความคิดเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนรู้การสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยนั้นจำเป็นต้องใช้ทักษะการอ่านเป็นพื้นฐานต้องฝึกฝนทักษะการอ่านให้กับนักเรียนเป็นอย่างมาก แต่ที่ผ่านมาการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระภาษาไทยยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังเห็นได้จากผลการประเมินแห่งชาติว่าเด็กไทยทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พบว่าเด็กไทยไม่ชอบอ่านหนังสือซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดการกระตุ้น การส่งเสริม การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านตั้งแต่ยังเด็ก ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ ทำกิจกรรมตามหนังสือเท่านั้นไม่รู้จักการคิดวิเคราะห์ ดังนั้นครูควรมีวิธีการจัดการสอนที่หลากหลาย มีวิธีการสอนแบบใหม่ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ (จินตนา ไบกาชูยี. 2547 : 17)

การสอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนบ้านวังวนของผู้วิจัยพบว่าปัญหาที่สำคัญในการอ่านของผู้เรียนคือการอ่านเชิงวิเคราะห์ อ่านแล้วจับใจความสำคัญและสรุปประเด็นไม่ได้ทำให้ไม่ได้รับประโยชน์จากการอ่านเท่าที่ควรทั้งยังเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ในสาระอื่น ๆ ด้วย นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้งเนื้อหาที่ใช้ฝึกทักษะการอ่านส่วนใหญ่จะเป็นเนื้อหาจากบทเรียนทำให้ไม่มีความหลากหลายและไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันที่มีแหล่งข้อมูลข่าวสารเป็นจำนวนมากที่ต้องใช้ทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ในการศึกษาทำความเข้าใจและนำไปใช้ ทำให้นักเรียนขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ การแยกแยะเหตุผล และการแก้ปัญหาจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

การประเมินคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านวังวนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2552 โดยใช้การประเมินระดับชาติหรือข้อสอบแห่งชาติ (National Assessment หรือ National Test) ในปีการศึกษา 2552 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ภาษาไทยค่อนข้างต่ำมาก คือมีคะแนนร้อยละ 21.61 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. 2552) แสดงว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือร้อยละ 70 ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยทำการศึกษาปัญหาและพบปัญหาดังกล่าวจึงได้ศึกษาค้นคว้ารูปแบบวิธีการสอนเพื่อพัฒนาการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้แผนผังความคิดซึ่งเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่เหมาะสมกับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักใช้ความคิด เพิ่มพูนสติปัญญา และมีความรอบรู้ต่อสิ่งที่ได้อ่านฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล รู้จักแสดงความคิดเห็น เป็นการเพิ่มพูนความรู้นำมาเปรียบเทียบ คิดวิเคราะห์โดยนำเนื้อหาการอ่านจากข่าว บทความ บทเรียน บทสนทนา โฆษณา นิทาน บทร้อยกรอง

การจัดการเรียนรู้แบบสร้างแผนผังความคิดเป็นการนำทฤษฎีเกี่ยวกับสมอง ไปใช้

ให้ประโยชน์สูงสุดทั้งในการวิเคราะห์ จำภาษา สัญลักษณ์ ระบบลำดับ ความเป็นเหตุผล
ตรรกวิทยาการสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ความงาม ศิลปะ ถ้านำแนวคิด เทคนิค
วิธีการนี้มาใช้ในวงการศึกษาน่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับครู เริ่มตั้งแต่การวางแผน
จัดการเรียนรู้การจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนนั้นจะสามารถพัฒนาทักษะ
ในการเรียนรู้ศาสตร์และศิลปะด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น สามารถช่วยคิด
จำ บันทึก เข้าใจเนื้อหา การนำเสนอข้อมูลและช่วยแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้
การเรียนรู้เป็นเรื่องสนุกสนานมีชีวิตชีวายิ่งขึ้น วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2544 : 75) นอกจากนี้
ธวัช ภูเขาจันทร์กุล (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยโดยใช้แบบการสร้างผังความคิด พบว่า
แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านในใจโดยใช้แผนภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังที่กล่าวข้างต้นแล้วผู้วิจัยจึงสนใจที่จะแก้ไข
พัฒนานักเรียนในเรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้แผนผังความคิดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 3 โรงเรียนบ้านวังวนเพื่อพัฒนาการอ่านเชิงวิเคราะห์ อันเป็นแนวทางในการพัฒนาในด้าน
การคิดวิเคราะห์ และการศึกษาเรียนรู้ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อหาประสิทธิภาพแบบของฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้แผนผังความคิด
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเชิงวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียนด้วย
แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้แผนผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้
แผนผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่าน
เชิงวิเคราะห์โดยใช้แผนผังความคิด สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

สมมุติฐานของการวิจัย

1. แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้แผนผังความคิด สำหรับชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน หลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้แผนผังความคิดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าก่อนเรียน
3. ค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้แผนผังความคิดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าดัชนีประสิทธิผล ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป
4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้แผนผังความคิดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมากขึ้นไป

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้รูปแบบ แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้แผนผังความคิดสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. นักเรียนได้รับพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเชิงวิเคราะห์ ด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
3. ได้แนวทางในการพัฒนาทักษะทางภาษาไทยด้านอื่น ๆ
4. ได้แนวทางในการทำวิจัยกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ในกลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร ได้แก่

1. โรงเรียนบ้านวังวน อำเภอลองหาด จำนวน 14 คน
 2. โรงเรียนบ้านนาดี อำเภอลองหาด จำนวน 17 คน
 3. โรงเรียนบ้านวังยาง อำเภอลองหาด จำนวน 10 คน
- รวมจำนวนห้องเรียน 3 ห้องเรียน จำนวน 41 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนโรงเรียนบ้านวังวน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 14 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้แผนผังความคิดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2. ตัวแปรตามได้แก่

2.1 ประสิทธิภาพที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้แผนผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านหลังการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้แผนผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2.3 ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้แผนผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2.4 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้แผนผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองคือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ใช้เวลา 16 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 1 ชั่วโมง จำนวน 8 สัปดาห์ (ไม่รวมเวลาทดสอบก่อนและหลังเรียน)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง เป็นเนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 เรื่องการอ่าน เชิงวิเคราะห์ ซึ่งประกอบด้วย เนื้อเรื่องจากหนังสือแบบเรียน บทสนทนา บทความ โฆษณา ข่าว นิทาน บทร้อยกรอง และเพลง ไทยลูกทุ่ง

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

1. แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ หมายถึง สื่อ สิ่งเร้า หรือกิจกรรมที่ใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับฝึกทักษะภาษาไทย เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้แผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้สามารถอ่านวิเคราะห์ อ่านวิเคราะห์เรื่อง เข้าใจเรื่องที่อ่าน และเกิดความแม่นยำในการคิดวิเคราะห์

2. แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การวางแผนเกี่ยวกับรายละเอียดในการจัดกิจกรรมที่ใช้แผนผังความคิด เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 16 แผนการสอน

3. แผนผังความคิด หมายถึง แผนภาพที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดหลักกับความคิดรอง โดยเขียนความคิดรวบยอดหลักที่สำคัญไว้ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษ แล้วเขียนคำอธิบายหรือบอกลักษณะของความคิดรองลงไปในลักษณะของใยแมงมุม (Spider Mapping)

4. การอ่านเชิงวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการอ่านภาษาไทย เพื่อประเมินสิ่งที่อ่าน ตัดสินว่าถูกหรือผิด หรือหาคุณค่าของสิ่งที่อ่าน หาความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น หาข้อแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงกับจินตนาการ หรือสามารถบอกได้ว่าข้อความใดเป็นข้อความที่แสดงถึงการให้โฆษณาชวนเชื่อ ประกอบด้วย

- 1.1 การอ่านภาษาไทยเชิงวิเคราะห์โดยอ่านจากบทเรียน
- 1.2 การอ่านภาษาไทยเชิงวิเคราะห์โดยอ่านจากบทสนทนา
- 1.3 การอ่านภาษาไทยเชิงวิเคราะห์โดยอ่านจากบทความ
- 1.4 การอ่านภาษาไทยเชิงวิเคราะห์โดยอ่านโฆษณา
- 1.5 การอ่านภาษาไทยเชิงวิเคราะห์โดยอ่านจากข่าว
- 1.6 การอ่านภาษาไทยเชิงวิเคราะห์โดยอ่านจากนิทาน
- 1.7 การอ่านภาษาไทยเชิงวิเคราะห์โดยอ่านจากบทร้อยกรอง
- 1.8 การอ่านภาษาไทยเชิงวิเคราะห์โดยอ่านจากเพลงไทยลูกทุ่ง

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอ่านเชิงวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งวัดได้จากการตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านคิดวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6. ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้แผนผังความคิด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง คำร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้จากแบบฝึกกิจกรรม หรือการทดสอบระหว่างเรียน

80 ตัวหลัง หมายถึง คำร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้จากแบบทดสอบหลังเรียน

7. ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง ค่าที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้แผนผังความคิดของทักษะการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งคำนวณจากคะแนนทดสอบก่อนเรียน คะแนนทดสอบหลังเรียนของนักเรียน และคะแนนเก็บของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเชิงวิเคราะห์

8. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบใจ ในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน และต้องการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ จนบรรลุผลสำเร็จ

9. นักเรียน หมายถึง นักเรียนจากกลุ่มโรงเรียนพัชรมิตร จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านนาดี โรงเรียนบ้านวังยาง โรงเรียนบ้านวังวน ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลชัยมะกรูด

อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1
มีนักเรียนทั้งสิ้นจำนวน 41 คน

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriyuan Rajabhat University